

Páter Pio a pandémie španielskej chrípky v rokoch 1918 – 1920

Branislav Krasnovský

17. februára 2021 ✝ Spoločnosť

Španielskou chrípkou, ktorú spôsobil chrípkový vírus H1N1 a ktorá spôsobila v rokoch 1918 – 1920 smrť 50 miliónov ľudí, sa nakazilo približne 500 miliónov ľudí na celom svete. Išlo takmer o 1/3 svetovej populácie, pričom chrípka sa šírila v štyroch po sebe idúcich vlnách. Pandémia španielskej chrípky predstavuje jednu z najsmrteľnejších v dejinách ľudstva, nevyhla sa ani Taliansku, medzi mŕtvymi boli aj členovia rodiny pátra Pia z Pietrelciny.

Zdroj: wikimedia commons

Pomenovanie španielska chrípka získala pandémie neprávom. Chrípka sa šírila prioritne nie v Španielsku, ale zasiahla bez výnimky celú Európu, Ameriku, Áziu a aj Afriku. Kvôli udržaniu morálky obyvateľstva však cenzori v uvedených krajinách počas I. svetovej vojny minimalizovali informácie o pandémii. Slobodne o pandémii však informovali španielske a portugalské noviny, pretože obe krajiny, Španielsko i Portugalsko, zostali počas I. svetovej vojny neutrálne. Španieli publikovali informácie o veľmi ťažkom priebehu choroby u španielskeho panovníka Alfonsa XIII., v spoločnosti sa tak neprávom vytvoril falošný dojem, že Španielsko bolo chrípkou obzvlášť ťažko zasiahnuté.

Vo väčšine prípadov pandémie chrípky zabíja najmä mladistvých alebo starších a oslabených pacientov, často trpiacich civilizačnými ochoreniami. V prípade španielskej chrípky v rokoch 1918 – 1920 tomu tak nebolo. Obeťou agresívneho variantu vírusu boli najmä dospelí vo veku 20 – 40 rokov. V neskoršom období v roku 2007 skupina výskumníkov extrahovala vírus španielskej chrípky z tiel zmrazených obetí a nainfikovali ním zvieratá, u ktorých následne vypožarovali nebezpečnú reakciu. Vírus u zvierat spôsobil progresívnu poruchu dýchania a smrť následkom nadmernej reakcie imunitného systému.

V roku 2007 dospeli odborníci k názoru, že negatívnu úlohu zohrali pri šírení pandémie najmä podvýživa obyvateľstva, stres (u vojakov, kde sa choroba rýchlo šírila), slabá hygiena, preplnené vojenské tábory a nemocnice, kde sa nekontrolovateľne šírila bakteriálna superinfekcia, ktorá zabila väčšinu obetí.

Štyri vlny španielskej chrípky

Španielska chrípka sa šírila v štyroch vlnách. Prvá vlna sa začala začiatkom marca 1918, rozšírila sa najmä v USA, Francúzsku, Veľkej Británii, Taliansku, Španielsku a neskôr sa začala šíriť do Nemecka a Rakúska-Uhorska. Po prepustení ruských vojenských zajatcov z nemeckého zajatia (podpísanie brest-litovského mieru) sa spolu s oslobodenými ruskými zajatcami rozšírila španielska chrípka aj do Ruska.

Vlna pandémie zasiahla čiastočne aj severnú Afriku, Indiu, Čínu a Japonsko. V lete 1918 začala prvá vlna pandémie slabnúť, ani počet úmrtí nepresahoval obvyklé počty pri chrípke. Prvá vlna však spôsobila narušenie vojenských operácií I. svetovej vojny, pretože veľká časť vojakov v zákopoch (Nemci, Francúzi, Briti, Američania, Taliani, Rakúšania...) ochorela.

Druhá vlna sa začala šíriť na sklonku roku 1918. Vojna sa skončila a americkí vojaci, vracajúci sa domov, priniesli nákazu v širokej miere na americký kontinent. Vírus sa dostal aj do Brazílie, Mexika, Kanady a Karibiku. Najviac civilov medzi Američanmi sa nakazilo počas vojenských prehliadok na počesť amerického víťazstva vo Filadelfii a Pennsylvánii. Juhoafrickí vojaci, ktorí bojovali v rámci britských vojsk rozšírili španielsku chrípku v Južnej Afrike, francúzski vojaci v centrálnej Afrike. Bolo len otázkou času, kedy sa vírus objaví aj v Etiópii a vo východnej Afrike. V Rusku sa španielska chrípka šírila po trase transsibírskej železnice a počas občianskej vojny v Rusku zasiahla aj vzdialené oblasti Sibíri, stredoázijských sovietskych republík či Iránu, kde priniesla smrť desaťtisícom ľudí.

Druhá vlna pandémie španielskej chrípky bola smrteľnejšia ako prvá, táto vlna však zasahovala v prvom rade starších ľudí s oslabeným zdravím. Obzvlášť smrteľná bola druhá vlna v Indii, kde si vyžiadala medzi 13 – 20 miliónmi obetí.

Tretia vlna sa začala šíriť v roku 1919 a od začiatku zasiahla zničujúco nielen väčšinu európskych krajín, ale aj Austráliu, Kanadu a opäť aj USA. Zahynuli státisíce ľudí, celkovo však bola tretia vlna menej nebezpečná ako druhá vlna, hoci stále oveľa viac smrteľnejšia, ako prvá vlna španielskej chrípky.

Štvrtá vlna sa začala šíriť na jar 1920 a zasiahla výraznejšie Škandináviu, Nemecko, strednú Európu a Švajčiarsko. V Ázii trpela Čína a Japonsko. Celkovo pri všetkých štyroch vlnách sa pohybovalo základné reprodukčné číslo vírusu medzi 2-3, pričom šíreniu španielskej chrípky napomáhala zvýšená mobilita obyvateľstva a armády. Vlády najmä na sklonku I. svetovej vojny z bezpečnostných dôvodov cenzurovali informácie o šírení pandémie, čo malo takisto veľmi negatívny dopad a napomáhalo ďalšiemu šíreniu vírusu. Paradoxne pri šírení vírusu počas II. vlny zohralo veľmi negatívnu úlohu sústreďovanie vážne chorých pacientov v poľných nemocniciach, odkiaľ sa začala pandémia nekontrolovateľne šíriť, a kde si vybrala aj prvú krutú daň na životoch. Vírus nesmierne rýchlo mutoval na menej smrtiaci kmeň, čo je bežný jav. Existuje totiž tendencia, podľa ktorej sú patogénne vírusy časom menej smrteľné, pretože hostitelia nebezpečnejších kmeňov vírusu majú tendenciu vymierať.

Camp Funston Kansas, USA

zdroj: wikimedia commons

Symptómy a priebeh ochorenia

U väčšiny infikovaných osôb sa vyskytli iba typické príznaky chrípky, ako sú bolesti hrdla, hlavy a horúčka, najmä počas prvej vlny. Počas druhej vlny však bolo ochorenie oveľa vážnejšie, často komplikované bakteriálnym zápalom pľúc, ktorý bol častou príčinou smrti. Charakteristickým znakom ochorenia bolo okrem iného vytvorenie dvoch mahagónových škvrn nad lícnymi kosťami, ktoré sa potom v priebehu niekoľkých hodín rozšírili, zafarbili celú tvár na modro, nasledovalo čierne sfarbenie najskôr v končatinách, ktoré sa ďalej rozširovalo na končatiny a trup. Potom nasledovala smrť v priebehu niekoľkých hodín alebo dní, pretože pľúca boli naplnené tekutinami.

Medzi ďalšie hlásené príznaky a symptómy patrilo spontánne krvácanie z úst a nosa, potraty tehotných žien, zvláštny zápach, vypadávanie zubov a vlasov, delírium, nespavosť, strata čuchu a chuti, rozmazané videnie, krvácanie zo slizníc (nos, žalúdok, črevá...).

Väčšina úmrtí bola spôsobená bakteriálnym zápalom pľúc, čo je bežná sekundárna infekcia spojená s chrípkou. Samotný zápal pľúc bol spôsobený bežnými baktériami horných dýchacích ciest, ktoré sa dokázali dostať do pľúc cez poškodené priedušky obetí. Predpokladá sa, že silné imunitné reakcie mladých dospelých zničili organizmus, zatiaľ čo slabšie imunitné reakcie detí a dospelých stredného veku viedli k menšiemu počtu úmrtí v týchto skupinách.

Porovnanie španielskej chrípky a pandémie nového koronavírusu

Pandémia španielskej chrípky evidentne negatívnym spôsobom zasiahla celý svet. Predstavovala skutočne obrovské nebezpečenstvo pre ľudskú populáciu a vyberala si životy nielen medzi starými a chorými, ale aj v radoch mladých a tiež obyvateľov stredného veku. Pandémia španielskej chrípky zasiahla všetky kontinenty bez výnimky, nikde vo svete však v rokoch 1918 – 1920 neprichádzalo k obmedzovaniu náboženského života a zvyklostí v spoločnosti, to si politici v danej dobe jednoducho nedovolili. Práve naopak, veriaci navštevovali chrámy vo zvýšenej miere a modlili sa spoločne s kňazmi a biskupmi za odvrátenie pandémie. Aj vďaka ich modlitbám a obetovaným Svätým omšiam sa pandémia španielskej chrípky napokon po dvoch rokoch skončila.

Kostol San Giovanni Rotondo

zdroj: wikimedia commons

Pandémia španielskej chrípky zasiahla v rokoch 1918 – 1920 aj kláštor San Giovanni Rotondo, v ktorom od roku 1916 žil páter Pio. Rovnako zasiahla kláštor San Giovanni Rotondo aj nákaza Covid-19, o takmer 100 rokov neskôr. Na sklonku roku 2020 bolo z 20 bratov infikovaných 12, dvaja starší kapucínski mníši už zomreli na komplikácie spôsobené koronavírusom.

Pandémia sa nevyhla ani pátrovi Piovi a zasiahla bolestne jeho rodinu. Felicita, sestra pátra Pia a jeho 4-ročný synovec Pellegrino umreli počas španielskej chrípky, nakazil sa aj samotný páter Pio, ktorý však zložil sľub, že sa bude modliť len za ostatných a nie za seba a členov vlastnej rodiny. O modlitbu za seba a členov svojej rodiny požiadal páter Pio ostatných kresťanov vo svojej blízkosti. Okrem Felicity a Pellegrina takmer umrela v roku 1918 aj matka pátra Pia, pretože tá odišla k dcére Felicite, aby sa postarala o svoju chorú dcéru, zaťa a vnúčatá. Aj ona sa nakazila a vážne ochorela.

Ako bolo spomenuté vyššie, nakazil sa aj páter Pio. Začiatkom septembra 1918 bol jeho zdravotný stav nesmierne vážny, o niekoľko dní sa však zotavil a ku koncu mesiaca sa páter Pio už cítil lepšie. 20. septembra 1918 slávil páter Pio opäť Svätú omšu, no o niekoľko dní sa zdravotný stav pátra Pia opäť zhoršil. Mal vysoké horúčky a trpel bronchopneumóniou, ktorú spôsobil vírus chrípky. Počas choroby žil páter Pio v kláštore San Giovanni Rotondo v prísnej izolácii, aby nenakazil spolubratov a seminaristov. Žil za zavretými dverami – do miestnosti mu podávali jedlo, pričom z nej vôbec nevychádzal.

S veľkým altruizmom sa páter Pio aj počas svojej choroby modlil za ostatných. Na jeho modlitbu sa zachránila aj nakazená tehotná žena, ktorá sa nielen že uzdravila, ale aj porodila zdravé a krásne dievčatko.

Páter Pio vnímal utrpenie spôsobené pandémiou španielskej chrípky ako určité duchovné posolstvo ľudstvu, ktoré je síce bolestné, no má svoj hlboký význam. Poukazoval na prístup Panny Márie, ktorá ostala verná Bohu až do konca, a ktorá sa stala svedkom umučenia a smrti svojho syna Ježiša Krista, z jej úst však nebolo počuť žiadnu ponosu. Nie náhodou páter Pio tvrdil, že „pod Krížom sa človek naučí skutočne milovať.“

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/pater-pio-a-pandemia-spanielskej-chripky-v-rokoch-1918-1920/>